

Objection!

Aralık 2018

04

ŞİRKETİN SUÇU YÖNETİCİLERİN CEZASI MI? ŞİRKET BÜNYESİNDE İŞLENEN SUÇLAR VE CEZA SORUMLULUĞU

ŞİRKETİN SUÇU YÖNETİCİLERİN CEZASI MI? ŞİRKET BÜNYESİNDE İŞLENEN SUÇLAR VE CEZA SORUMLULUĞU

Ticari hayatın olmazsa olmazı tüzel kişiler geçmişte çok farklı biçimlerde görünüm arz ederek bugünkü hukuki durumlarına ulaşmıştır. Ancak kapitalizmin yükselişiyle hayatımıza giren tüzel kişiliğin gerçek kişiye ne kadar yakın kabul edilebileceği ve özellikle tüzel kişiliğin gerçek kişiye kıyasla ne tür hakları, sorumlulukları ve ehliyetleri olabileceği hususları tartışılmaya devam edilmektedir. Tam da bu noktada doğal anlamda fiilin yalnızca insan tarafından işlenebilmesi sebebiyle fiil ehliyeti olmayan tüzel kişilerin faaliyetleri çerçevesinde bunları gerçekleştiren bazı gerçek kişilerin ve bu kapsamda şirket yöneticilerinin durumları özellik arz etmektedir. Bu durum şirketin borçlarından sorumluluk bahsinde gündeme geldiği gibi, özellikle şirket bünyesinde işlenen suçlar bakımından kimin ya da kimlerin ceza yaptırımına maruz kalacağı meselesinde de önem arz etmektedir. Öte yandan bazı hâllerde tüzel kişiliğin kendisi de çeşitli yaptırımlara maruz kalabilmektedir.

TÜZEL KİŞİLİĞİN CEZA SORUMLULUĞU

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ile ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi benimsenirken md.20/2'de tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımının uygulanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle tüzel kişilikler bünyesinde işlenen suçlarla ilgili tüzel kişilik hakkında ceza yaptırımı uygulanması söz konusu değildir. Ancak bu durum tüzel kişiliğe diğer ceza hukuku yaptırımlarının uygulanmayacağı anlamına gelmemektedir. Aynı maddeye göre suç işlenmesi sebebiyle kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerinin tüzel kişilik hakkında uygulanması mümkündür. Bu kapsamda tüzel kişilik bünyesinde suç işlenmesi sebebiyle tüzel kişilik hakkında müsadere hükümleri uygulanabileceği gibi, daha da önemlisi bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyet yürüten özel hukuk tüzel kişiliklerinde bu iznin iptaline dahi karar verilebilmesi mümkündür. Bu tedbirlerin uygulanması durumunda tüzel kişiliklerin markasal ve ticari itibarlarının sarsılacağına da şüphe bulunmamaktadır.

ŞİRKET BÜNYESİNDE İŞLENEN SUÇLARDAN KİMLER, NE ÖLÇÜDE SORUMLU OLACAK?

Şirket bünyesinde, ister şirket yararına isterse bunun dışında tüzel kişilikle ilişkilendirilebilecek olsun herhangi bir suç işlenmesi durumunda soruşturma ve kovuşturma makamları genellikle şüpheli/sanık sıfatını şirketin yasal temsilcileri olan yönetim organları üyelerine layık görmektedirler. Nitekim uygulamada isnadın yöneltileceği kimsenin tespitinde ilgili şirketin ticaret sicil gazetesine kayıtlarına bakılarak temsil yetkisini haiz kimseler aleyhinde hareket edildiği görülmektedir. Bu sebeple temsil ve ilzam yetkilerinin kesin bir biçimde paylaşılması ve hangi yönetim organı üyesinin hangi iş ve işlemlerden sorumlu olduğu gerek iç yönerge gerek şirket yapısına göre değişen başkaca resmi şekillerde belirlenmelidir. Böylece tüzel kişilik bünyesinde suça konu eylem tespit edildiğinde bu eylemin hangi organ veya organların iradelerinin yansıması sonucunda oluştuğu ve bu organlarda bulunan hangi kimselerin icrai veya ihmali davranışlarıyla suç meydana geldiği rahatlıkla ortaya konulabilecektir.

Zira tüzel kişilik bünyesinde işlenen suçlardan ceza sorumluluğunda da esas, buradaki gerçek kişilerin fiilinin suç oluşturup oluşturmadığının tespiti olduğundan suç teşkil eden davranışın hangi organ ve bu organın hangi üyesi tarafından gerçekleştirildiği hususu önem kazanmaktadır. Bu kapsamda bir kişi aksi yönde irade açıklamasına rağmen sırf bulunduğu konum gereğince cezalandırılmayacağı gibi, salt bulunduğu organ da kendisi için bir cezasızlık sebebi teşkil etmeyecektir. Aksi durum sübjektif sorumluluk (kusur) esasına dayanan ceza hukukuna aykırı biçimde objektif sorumluluğa neden olacaktır.

ÖZELLİK GÖSTEREN KİMİ SUÇ ÇEŞİTLERİ VE CEZALAR

Uygulamada şirket bünyesinde işlenen ve aynı zamanda ilgili tüzel kişilik hakkında güvenlik tedbirlerine hükmedilebilme imkânı bulunan suçlardan en sık rastlanılanları Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma, Tehdit, Şantaj gibi suçlar olarak göze çarpmaktadır. Yalnızca üçüncü kişiler arasında değil aynı zamanda şirket yöneticilerinin birbirleri arasında gerçekleşen ihtilaflardan da şirket yöneticilerinin bu suçlar sebebiyle yargılandıkları görülmektedir. Özellikle Güveni Kötüye Kullanma Suçu bakımından birçok şirket yetkilisinin şirket bünyesinde yaşanan uyuşmazlıklar sebebiyle zimmetine para geçirdiği yahut kendisine yönetmesi için tevdi edilen paraları gereği gibi yönetmediği iddialarıyla diğer ortaklar tarafından suçlandıkları bilinmektedir. Bu noktada hangi organın hangi yetkileri olduğu, ortada ceza hukuku müdahalesi gerektirir bir fiil olup olmadığı ve suçun tüzel kişilik yararına işlenip işlenmediği hususlarının tespiti önem taşımaktadır. Güveni Kötüye Kullanma Suçu özelinde suçun nitelikli hâlini oluşturan bu durumda fail hakkında 7 yıla kadar hapis cezasına hükmedilebilmesi mümkündür.

Bahsedilen suçlar yanında özellikle ticaret hayatında sıkça rastlanabilecek olan Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.562'de yer verilen; kimi yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, pay sahiplerine usulsüz borç verilmesi, ticari defterlerin mevcut bulunmaması, ticari defterlere kasten gerçek dışı kayıt yapılması ile şirket sermayesi hakkında yanıltıcı beyan vermek veya yetkisiz bir şekilde halktan para toplamak gibi fiillerin de TTK uyarınca hapis cezasıyla cezalandırıldığı görülmektedir. Yine ticari şirketler bakımından haksız rekabet teşkil eden bazı fiillerin kasten işlenmesi halinde de şirket yöneticilerinin cezalandırılması ile tüzel kişilik aleyhinde güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi gündeme gelmektedir.

Şirket bünyesinde işlenen veya şirket yöneticilerinin ceza sorumluluğunu gündeme getiren suçlar bunlarla sınırlı olmayıp özellikle son dönemde gelişim gösteren kişisel verilerin korunması kapsamındaki suçlar da dikkat çekicidir. Bu doğrultuda Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenen suç tipleri bakımından şirket yöneticilerinin cezai sorumluluğu gündeme gelmekte, yine bu suçlar açısından da tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanmaktadır. Bu suçlardan özellikle TCK md. 135'te düzenlenen "Kişisel Verilerin Kaydedilmesi" ve TCK md. 136'da düzenlenen "Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme" suçlarıyla sıkça karşılaşılmaktadır. Söz gelimi şirket müşterilerinden veya çalışanlarından toplanan kişisel verilerin, hukuka aykırı olarak kaydedilmesi durumunda fail hakkında 3 yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Yine hukuka aykırı olarak bir başkasına bu verileri veren, yayan veya ele geçirenler 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezasıyla karşılaşabilmektedir.

Son olarak belirtilmelidir ki şirketlerin faaliyetleri çerçevesinde meydana gelen iş kazaları ve bunlardan doğan cezai sorumluluk hususu oldukça önemli ve teknik bir mesele olarak göze çarpmaktadır. Özellikle uygulamada iş kazası hâlinde ustabaşından şirketin yönetim kurulu üyelerine kadar birçok kişinin cezai sorumluluğunun talep edilebildiği ya da hepsine yaptırım uygulanabildiği görüldüğünden konu daha da önem kazanmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli hususlar; şirketin teşkilatlanma biçimi uyarınca her bir kimsenin hukuki sorumluluklarının belirlenmesi, bunların yerine getirilip getirilmediğinin ve yukarıda bahsedildiği üzere kusurlu davranışın tespit edilebilmesidir.

İDARİ YAPTIRIMLAR

Her ne kadar tüzel kişiliği haiz şirketlerin ceza sorumluluğu bulunmasa ve bunlara ceza hukuku yaptırımlarından faaliyet izninin iptali ile müsadere hükümleri uygulansa da şirket bünyesindeki suçlar dolayısıyla şirketler aleyhinde ağır idari yaptırımlar da gündeme gelebilmektedir. Bunların en başında gelenlerinden biri Kabahatler Kanunu'nda düzenlenmiştir. Buna göre tüzel kişi lehine Rüşvet, Dolandırıcılık, İhaleye Fesat Karıştırma, Bankacılık Kanunu'ndan kaynaklanan Zimmet suçu gibi suçların işlenmesi halinde tüzel kişiliğe iki milyon Türk Lirası'na kadar idari para cezası verilebilmektedir.

SONUÇ

Suç isnadına konu fiilin şirket bünyesinde gerçekleşmesi ihtimalinde tüzel kişiliğin ceza yaptırımına tabi olmadığı ve ancak bazı farklı ceza hukuku ve idare hukuku yaptırımlarıyla karşılaşılacağı, bu durumda da hem şirket yöneticilerinin şahsen hem de tüzel kişilik nezdinde uygulanacak yaptırımlar sebebiyle ikili bir cezalandırmaya maruz kalma ihtimali gündeme gelmektedir.

Bahsedilen bu olumsuzluklardan kaçınılabilmesi ve suç işlenmesi durumunda şüphelilerin doğru tespit edilebilmesi açısından tüzel kişilik organlarının, bu organların yetkilerinin ve buradaki yetkili kimselerin kuşkuya mahal vermeyecek biçimde iç yönergelerle belirlenmediği durumlarda haksız bir şekilde şüpheli/sanık sıfatıyla yargılanmaların gerçekleştirildiği uygulamada sıkça rastlanan bir durumdur. Öte yandan hatalı bir tespit neticesinde gerçekleştirilen suç duyuruları sebebiyle gerçek failerin cezalandırılmaması veya gerektiğinden daha az cezalara çarptırılmaları da mümkündür.

Tüm bu olumsuz neticelerin yanında şirketlerin yaşayacağı olası ekonomik ve itibar kayıpları da dikkate alındığında şirket yöneticilerinin tüzel kişilik bünyesinde meydana gelebilecek ve suç olarak değerlendirilebilecek fiillere ilişkin bilgi sahibi olması önemli hale gelmektedir. Aynı biçimde suç mağduru olan kimselerin de haklarını koruyabilmeleri adına konuya ilişkin bilgi sahibi olmaları önem taşımaktadır. Bu noktada hukuki danışmanlık hizmetlerinin de önemine dikkat çekmek gerekir. Olayların ve yargılamaların şekillendiği aşamalardan sonra gerçekleştirilen müdahalelerin çoğu zaman istenen etkilere ulaşamadığı ve bu konularda bilgi sahibi olmakla şirket bünyesinde bu ve benzeri olayların niteliğinin önceden saptanarak anılan süreçlere ve sonuçlara maruz kalma riski ortadan kalkabilir niteliktedir.

Teori değil. Cevap.

Gökçe Avukatlık Ortaklığı

Editörler:

Av. Dr. Erkan Sarıtaş
erkan.saritas.@gokce.av.tr

Av. Hazal Algan
hazal.algan@gokce.av.tr

Av. Ozan Can Özbalçık
ozan.can.ozbalcik@gokce.av.tr

Av. Mehmet Toplu Yıldız
mehmet.topluyildiz@gokce.av.tr

Hakkımızda

Gökçe Avukatlık Ortaklığı birleşme ve devralma, iş ortaklığı, özel sermaye ve ortak girişim işlemleri, bankacılık ve finans, sermaye piyasaları, sigortacılık, teknoloji, medya, telekom ve internet, e-ticaret, veri koruma, fikri mülkiyet, regülasyon, ticari alacak takipleri, gayrimenkul, ticari ve ceza dava alanlarını içeren geniş bir yelpazede hukuki hizmetler sunan İstanbul'da bulunan bir hukuk bürosudur. Hukuki personel ve uzmanlığımız hakkında daha fazla bilgi için www.gokce.av.tr adresinden web sitemizi ziyaret edebilirsiniz.

Lütfen bizimle iletişime geçin

contact@gokce.av.tr

0 212 352 88 33

OBJECTION! yalnızca genel bilgilendirme amacıyla hazırlanıp yayınlanmakta olup hukuki tavsiye içermemekte ya da avukat-müvekkil ilişkisi oluşturmamaktadır. Daha fazla bilgi almak istiyorsanız lütfen Gökçe Avukatlık Ortaklığı ile irtibata geçiniz. OBJECTION!'da yer alan hiçbir içerik Gökçe Avukatlık Ortaklığı'nın yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz ya da uygun bir şekilde kaynak olarak gösterilmeksizin yayınlanamaz. İçeriğin doğruluğunu sağlamak için gereken tüm çaba gösterilmiş olmasına rağmen, Gökçe Avukatlık Ortaklığı içeriğin doğruluğunu garanti etmemektedir ve burada yer alan bilgilerdeki herhangi bir hata veya söz konusu bilgilere güvenilmiş olması dolayısıyla sorumlu tutulamaz. OBJECTION! Gökçe Avukatlık Ortaklığı müvekkileri için hazırlanmıştır ve büronun müvekkileri dışındaki dolaşım olasılığı reklam olarak yorumlanamaz.

Daha fazla bilgi için, contact@gokce.av.tr adresinden iletişime geçebilirsiniz.